

SIOD
SOCIALE INLICHTINGEN-
EN OPSPORINGSDIENST

Toelichting bij de acties en de resultaten van de arrondissementele cellen 2023

Voor een goed begrip van de resultaten van de arrondissementele cellen van 2023 vindt u hieronder een korte beschrijving van enkele begrippen en een verklaring van de cijfers.

De cijfers die u verderop in het document zult aantreffen, hebben alleen betrekking op de acties die gezamenlijk zijn uitgevoerd in het kader van de werking van de arrondissementele cellen in hun "strijd tegen de sociale fraude". Zij vormen slechts een deel van het totale aantal controles dat door de verschillende federale sociale inspectiediensten wordt uitgevoerd (in totaal meer dan 100.000 controles per jaar). Elke inspectiedienst voert ook autonome controles uit op het gebied van de bestrijding van sociale fraude, naast andere soorten controles binnen hun specifieke bevoegdheden en andere taken die tot hun kerntaken behoren. Meer gedetailleerde informatie vindt u op de websites van de inspectiediensten en in hun jaarverslagen.

De Arrondissementele Cel

De Arrondissementele Cel (hierna "cel" genoemd) is een orgaan (en een onderdeel van de SIOD - Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst) dat per gerechtelijk arrondissement of per provincie is ingericht.

Iedere cel bestaat uit een vertegenwoordiger van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA), De Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ), Toezicht op de Sociale Wetten (TSW) van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (FOD WASO), het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ) en het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV). Een vertegenwoordiger van de Federale Overheidsdienst Financiën, een magistraat van het Openbaar Ministerie en een lid van de federale politie maken eveneens deel uit van de cellen, en vertegenwoordigers van andere openbare instellingen van sociale zekerheid kunnen worden uitgenodigd.

De regionale inspectiediensten die bevoegd zijn voor werkgelegenheidskwesties kunnen ook deel uitmaken van de arrondissementele cellen.

Sinds 2020, zijn ook de sociaal inspecteurs van het Toezicht op het Welzijn op het Werk (TWW) nauwer betrokken bij de werking van de arrondissementele cellen.

DE TAKEN VAN DE CELLEN

Op lokaal niveau is de voornaamste taak van de cellen het organiseren en coördineren van controles op de naleving van de verschillende sociale wetgevingen met betrekking tot illegale arbeid en sociale fraude.

Daarnaast, staat iedere cel ook in voor;

- Het verschaffen van informatie voor de beoordeling van gezamenlijke acties van de inspectiediensten;
- Het informeren van de leden van de arrondissementele cel over de opvolging van de door de sociale inspectiediensten behandelde en voor de rechter gebrachte zaken, alsmede over de jurisprudentie van toepassing voor de inspectiediensten;
- Het uitvoeren van de richtlijnen van SIOD ;
- Het organiseren van opleidingen voor de leden van de diensten die aan de vergaderingen van de cel deelnemen;
- Het zorgen voor permanente opleiding van de leden op het gebied van sociaal strafrecht.

Eén van de taken van de SIOD is de acties van de arrondissementele cellen te begeleiden in hun strijd tegen illegale tewerkstelling en sociale fraude. Deze acties maken deel uit van de uitvoering van het jaarlijkse actieplan ter bestrijding van sociale fraude.

CONTROLEACTIES VAN DE ARRONDISSEMENTELE CELLEN

Kenmerken van controleacties van de arrondissementele cellen:

- gericht op de strijd tegen sociale fraude en illegale arbeid ;
- uitgevoerd op de arbeidsplaats (bouwterreinen, keuken en eetzaal van een restaurant, ...) ;
- om Belgische en buitenlandse werkgevers en werknemers te controleren;
- onaangekondigd; met uitzondering van de zgn. "flitscontroles"
- gezamenlijk uitgevoerd door ten minste twee van de diensten die deel uitmaken van de cel en met de medewerking van ten minste één van de vijf federale sociale inspectiediensten (TSW, RVA, RSZ, RIZIV, RSVZ), aangezien deze vijf diensten gemeenschappelijke bevoegdheden hebben op het gebied van sociale fraude en illegale arbeid; de regionale sociale inspectiediensten nemen ook regelmatig deel aan deze controles;
- besproken tijdens de celvergaderingen.

Alle uitgevoerde acties worden tijdens de maandelijkse vergadering van de cel geëvalueerd en nieuwe acties worden er gepland.

Naast het feit dat deze acties gezamenlijk worden uitgevoerd (in samenwerking met inspecteurs van de verschillende inspectiediensten), gaat het over het algemeen om "hit and run"-controles die gericht zijn op het opsporen van "zwartwerk" en sociale fraude. Voor dit soort controles, die vaak in kleine bedrijven plaatsvinden, is soms aanvullend onderzoek nodig, dat vaak alleen kan worden uitgevoerd door de betrokken inspectiedienst, die bevoegd is op het gebied waar de overtreding is

geconstateerd. Deze aanvullende controles vallen niet onder de definitie van in "cellen" georganiseerde gezamenlijke acties.

De "cel"-acties zijn gericht op zowel fraude met sociale zekerheidsbijdragen als fraude met socialezekerheidsuitkeringen.

NORMEN VOOR CELACTIES

Ieder jaar worden de doelstellingen voor de verschillende arrondissementele cellen bepaald in het Actieplan sociale fraudebestrijding; zowel voor wat betreft het totale aantal uit te voeren controles, het aantal positieve controles als de sectoren die prioritair moeten worden gecontroleerd (zie hieronder).

Bij de opstelling van dit actieplan is rekening gehouden met het beschikbare personeel bij de verschillende inspectiediensten.

De 17 arrondissementele cellen zijn elk verantwoordelijk voor de organisatie en coördinatie van de controles.

Kwantitatieve normen voor 2023

Voor 2023 werd het minimumaantal uit te voeren controles vastgesteld op 11.000. Deze zijn onderverdeeld in 8.000 "klassieke" acties in de zogenaamde "fraudegevoelige" sectoren (bouw, schoonmaak, vervoer, enz.), en 3.000 zogenaamde "sociale dumping"-acties, waarbij het accent ligt op de toename van de tewerkstelling van in België gedetacheerde werknemers en zelfstandigen. Deze controles nemen veel tijd in beslag, gezien de complexiteit van de vastgestelde fraude (grensoverschrijdende fraude, schijnzelfstandigen, sociale dumpingpraktijken).

De resultaten van de door de gespecialiseerde provinciale cellen verrichte acties op sociale dumping worden niet opgenomen in de resultaten van de door de arrondissementele cellen verrichte acties, hoewel er vaak een beroep op wordt gedaan.

Voor het jaar 2023 werden het aantal te controleren activiteitensectoren en het minimumaantal uit te voeren acties als volgt vastgesteld:

Sector	Aantal uit te voeren controles
BOUW	1.800
ELECTRO	300
SCHOONMAAK	320
HORECA	1.000
GOEDERENVERVOER	1.500

VLEES	50
TAXI	100
VERHUIS	100
BEWAKING	50
LAND- EN TUINBOUW	100
CARWASH	300
METAAL EN TECHNOLOGIE	200
BEGRAFENISONDERNEMERS	10
GROOTSTEDEN (incl. mensenhandel)	500
LUCHTAVEN	20
DUMPING	3.000
VRIJE CONTROLES	1.650
TOTAAL	11.000

De te controleren sectoren zijn diegene die een samenwerkingsprotocol met SIOD hebben gesloten of die een PEC (Plan Eerlijke Concurrentie) hebben afgesloten op het niveau van het beleid (bevoegde ministers) en de sociale inspectiediensten. De sociale partners zijn ook telkens betrokken en hebben de protocollen en PEC's mede ondertekend.

De verdeling van de quota per gerechtelijk arrondissement beantwoordt aan de sociaaleconomische realiteit van elk gerechtelijk arrondissement, aan de beschikbare personele middelen om de acties uit te voeren en aan de bekommernis van de bevoegde ministers om te streven naar een evenwichtige behandeling van de in het gehele land gecontroleerde ondernemingen.

Kwalitatieve normen voor 2023

Naast het minimumaantal controles dat in het kader van SIOD-acties moet worden uitgevoerd, waarbij voor een evenwichtige regionale spreiding moet worden gezorgd, moeten de arrondissementele cellen ook een vooraf bepaald minimumpercentage positieve resultaten (vaststelling van overtredingen) behalen, met als doel de controles in het kader van SIOD-acties te optimaliseren. In combinatie met het gebruik van dataminingtechnieken zal dit zorgen voor een groter effect op het terrein.

In 2023 moet minimaal 28% van het totale aantal in het kader van SIOD-acties uitgevoerde controles per arrondissementele cel een positief resultaat opleveren (d.w.z. er moeten inbreuken zijn vastgesteld). Om dit resultaat te bereiken, moeten de arrondissementele cellen, in samenwerking met de sociale inspectiediensten, gebruik maken van datamatching en datamining.

Bij de berekening van het aantal "positieve controles" wordt rekening gehouden met de volgende situaties:

- Waarschuwing, strafrapport en/of pro Justitia wegens overtredingen op Dimona, Limosa, sociale zekerheid, deeltijdse arbeid, werkloosheid en tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten (zie hieronder);
- Geschillen in verband met sociale uitkeringen RVA, RIZIV en de federale pensioendienst (FPD);
- Ontbreken 30bis (aangifte van werkzaamheden bij de RSZ);
- Niet-naleving van Checkin@work (aanwezigheidsregistratie in bepaalde sectoren);
- Inbreuk betreffende de aansluiting van zelfstandigen bij een sociaal verzekeringsfonds (RSZV).

Prioritair te controleren sectoren

In totaal worden in het actieplan 2023-2024, 14 sectoren genoemd als prioritair te controleren sectoren, om de hieronder vermelde redenen.

- Deze sectoren zijn fraudegevoelig omdat er gebruik wordt gemaakt van laaggeschoolde arbeidskrachten, vaak een bron van niet-aangegeven arbeid.
- Als gevolg van de toename van "niet-aangegeven arbeid" in sommige sectoren in de afgelopen jaren.
- Gezien de toename van de tewerkstelling in een aantal sectoren van al dan niet gedetacheerde buitenlandse werknemers uit andere Europese landen, waarbij vaak flagrante overtredingen of ernstige gevallen van fraude tegen de Belgische arbeidswetgeving en de sociale zekerheid worden vastgesteld (illegale tewerkstelling, vals statuut, valse detacheringen, illegale terbeschikkingstelling van arbeidskrachten, keten van oneerlijke onderaannemers, enz.)
- Aangezien er samenwerkingsovereenkomsten zijn gesloten tussen de sociale partners en de verschillende sociale inspectiediensten en/of plannen voor eerlijke concurrentie (PEC) met deze sectoren. Meer uitleg hierover vindt u op de SIOD-website (www.siod.belgie.be).

Naast de eerdergenoemde sectoren is ook bijzondere aandacht van de cellen gevraagd voor "recidiverende" werkgevers die al eerder voor een strafbaar feit zijn veroordeeld, een schikking hebben getroffen of een administratieve boete hebben gekregen voor een eerdere overtreding van de sociale wetgeving

OPMERKINGEN OVER DE TABELLEN « Resultaten van de Arrondissementele Cellen »

Alle cijfers hebben betrekking op gezamenlijke celacties. Controles die door de inspectiediensten buiten de cel worden uitgevoerd, zijn niet inbegrepen. Hiervoor kan worden verwezen naar de jaarverslagen van de verschillende diensten. Als een tabel geen toelichting behoeft, is hij hier niet opgenomen.

Tabel 2 : aantal controles per cel, per sector (2023)

De sectoren worden benoemd en gegroepeerd volgens de NACE-codes (Europese codes die de sectoren van activiteit bepalen). Elke cel gebruikt deze codes om de controles te registreren.

"Industrie" = vervaardiging en behandeling van producten in de ruimste zin van het woord, met inbegrip van levensmiddelen, textiel en kleding, chemicaliën, metalen, enz.

"Landbouw, bosbouw en visserij": deze NACE-codes worden door de sociale inspectiediensten gebruikt bij controles in de land- en tuinbouwsector.

Activiteiten in verband met werkgelegenheid = ondernemingen die gespecialiseerd zijn in het uitbesteden en plaatsen van werknemers, maar vooral uitzendbureaus die uitzendkrachten aan gebruikers leveren.

Gedetacheerde werknemers zijn hier niet inbegrepen; zij zijn opgenomen onder de NACE-code van de gebruiker voor wie zij hun diensten verlenen.

Uit deze tabel blijkt dat de bouw- en de horecasector de sectoren zijn die het vaakst worden gecontroleerd. De bouwsector is goed voor 24,5% (24,1% in 2022) van de controles en de horecasector voor 17,8% (19,7% in 2022) van alle in 2023 uitgevoerde controles. Deze twee sectoren zijn dus goed voor 42,3% (43,8% in 2022) van alle controles in 2023. Dit is het gevolg van het feit dat in beide sectoren een verplicht aantal controles door elke cel moest worden uitgevoerd.

In 2023 werden 15.664 (14.559 in 2022) gezamenlijke controles uitgevoerd door alle cellen, zodat het minimum van 11 000 controles van het "Actieplan 2023-2024 Sociale fraudebestrijding" werd behaald.

Tabel 3 : gecontroleerde personen per cel (2023)

Werknemers en zelfstandigen per controle = het aantal tijdens de controles gecontroleerde werknemers en zelfstandigen en het percentage zelfstandigen (werkgever of niet) dat op de werkplek is aangetroffen en gecontroleerd.

De verhouding werknemers en zelfstandigen per controle geeft het gemiddelde aantal gecontroleerde personen aan.

Het aantal controles (15.664 in 2023 en 14.559 in 2022) en het aantal gecontroleerde zelfstandigen (10.275 in 2023 en 10.164 in 2022) bleef in 2023 stabiel, is het aantal gecontroleerde werknemers licht gestegen in 2023 (25.394 in 2023 en 23.579 in 2022).

Tabel 4bis : Aantal personen waarbij inbreuken inzake « zwartwerk » werden vastgesteld, per cel en per sector (2023)

Zwartwerk = de materies "zwartwerk" zijn opgenomen in tabel 5. Tabel 4bis geeft een overzicht van het aantal personen (werknemers en zelfstandigen) dat tijdens de controles voor een of meer van deze materies in overtreding bleek te zijn.

Tabel 5 : aantal inbreuken « zwartwerk » per materie en per cel (2023)

Dimona = « Déclaration Immédiate Onmiddellijke Aangifte ». Elektronische databank waarin de

verklaringen van begin en einde van de overeenkomst worden bijgehouden. Elke werkgever is verplicht het socialezekerheidssysteem in kennis te stellen van de aanvang van de tewerkstelling, uiterlijk op het ogenblik van de feitelijke tewerkstelling. De werkgever is ook verplicht elk einde van het contract te melden.

Buitenlandse arbeidskrachten - zware sanctie: Deze inbreuk betreft de tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten die niet over een arbeidsvergunning en een verblijfsvergunning beschikken, hoewel zij wel aan deze verplichting zijn onderworpen. Zij verblijven dus illegaal in het land en zijn toch tewerkgesteld.

Buitenlandse arbeidskrachten - lichte sanctie: deze inbreuk betreft de tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten die in aanmerking komen of toestemming hebben om langer dan 3 maanden in België te verblijven, maar die niet over een geldige arbeidsvergunning beschikken, hoewel zij als werknemer aan deze verplichting zijn onderworpen.

Buitenlandse arbeidskrachten - beroepskaart: dit betreft inbreuken in verband met de uitoefening van zelfstandige beroepsactiviteiten door buitenlanders in België, zonder in het bezit te zijn van de verplichte beroepskaart.

Sociale zekerheid: niet te verwarren met Dimona-inbreuken. Het betreft de niet-betaling van de sociale zekerheidsbijdragen en de specifieke werkgeversbijdragen voor diverse aanvullende uitkeringen, de frauduleuze onderwerping aan de sociale zekerheid en het niet doen van aangifte.

Limosa = specifieke elektronische databank voor aangiften van in België door buitenlandse werknemers of zelfstandigen verrichte arbeid. Onder bepaalde voorwaarden blijven buitenlanders onderworpen aan het socialezekerheidsstelsel van hun land van herkomst en hoeven zij dus geen sociale zekerheidsbijdragen te betalen in België.

Uit deze tabel blijkt dat de meeste inbreuken worden geconstateerd in "Dimona" en "Deeltijdse arbeid". Dimona"- inbreuken zijn goed voor 43,5% (42,1% in 2022) van alle u-inbreuken en "deeltijdse arbeid"-inbreuken voor 27,9% (27,2% in 2022). De inbreuken met betrekking tot deze twee materies vertegenwoordigen dus 71,4% (69,3% in 2022) van alle in 2023 geconstateerde inbreuken in de tien materies die verband houden met zwartwerk.

Tabel 6.1: Inbreuken Dimona per cel en per gevolg (2023)

Waarschuwing: de sociale inspecteur stelt een overtreding vast. Deze is van dien aard dat een (gewoonlijk schriftelijke) waarschuwing om binnen een bepaalde termijn tot regularisatie over te gaan, voldoende is. Deze regularisatie zal worden opgevolgd door de bevoegde inspectiedienst. Deze waarschuwing maakt deel uit van de appreciatiebevoegdheid van de sociaal inspecteur wanneer hij een inbreuk vaststelt. Als hij ernstige inbreuken vaststelt, zal hij meestal een Pro Justitia uitvaardigen.

Pro Justitia : mededeling van inbreuken door middel van een "proces-verbaal van vaststelling van inbreuk" aan de gerechtelijke autoriteiten (meestal de arbeidsauditeur, soms de Procureur des Konings).

Strafrapport: melding van inbreuken aan de gerechtelijke autoriteit (arbeidsauditeur, Procureur des Konings) in een andere vorm dan de Pro Justitia. Deze vorm van opvolging is zeldzaam

Andere behandeling: elke andere verwerking die niet beperkt blijft tot een gebruikelijke verificatie (bv. follow-up van een onderzoek op het hoofdkantoor van de werkgever, onderzoeksverslag dat naar een derde dienst wordt gestuurd, enz.)

Tabel 6.4 : inbreuken werkloosheid per cel per gevolg (2023)

Via de RVA-inspectie naar het RVA-terugbetalingsproces: een werkloosheidsinbreuk, vastgesteld door een sociale inspecteur van de RVA, wordt rechtstreeks naar het "RVA-terugbetalingsproces" gestuurd zonder Pro Justitia. Vervolgens zal het dossier onderzocht worden en wordt een passende beslissing genomen.

Door andere inspectiediensten aan de RVA of de Arbeidsauditeur: een werkloosheidsinbreuk die door een sociaal inspecteur van een andere dienst dan de RVA wordt vastgesteld en doorgestuurd naar hetzij de Arbeidsauditeur, hetzij het "proces" van de RVA voor de terugbetaling.

In beide gevallen betreft het vastgestelde inbreuken in hoofde van werkloze werknemers en werkgevers (die willens en wetens werklozen in dienst nemen).

Tabel 7 : inbreuken per controle, alle materies en zwartwerk, per cel (2023)

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen overtredingen die worden geregistreerd voor alle materies samen en overtredingen die specifiek betrekking hebben op "zwartwerk".

Het aantal geregistreerde overtredingen in de categorie "zwartwerk" (4 890 in 2023 en 4 739 in 2022) en het totale aantal geregistreerde overtredingen in alle categorieën blijft stabiel (8 547 in 2023 en 8 238 in 2022). Het aandeel geregistreerde overtredingen voor "zwartwerk" is 57,2% (bijna 57,6% in 2022).

Een algemeen gemiddelde van 0,31 inbreuken per controle (0,33 in 2022) geeft aan dat bij bijna bij een derde van de controles overtredingen van zwartwerk werden vastgesteld.

De mededelingen aan OISZ (Openbare Instellingen Sociale Zekerheid) betreffen vermoedelijke inbreuken, die door andere inspectiediensten worden vastgesteld en voor een grondige controle aan de betrokken instellingen (FPD, RIZIV et RSVZ) worden meegedeeld.

Toelichting bij de cijfers 2023

De minimumdoelstellingen voor het totale aantal uit te voeren acties werden gehaald (in totaal werden er 15 664 acties uitgevoerd in 2023 (minimumdoelstelling 11 000 acties). Het aantal verplichte controles dat in elke sector moest worden uitgevoerd, werd gehaald en in de meeste gevallen zelfs aanzienlijk overschreden. Alleen de doelstellingen voor de sectoren carwash (87%) en autoverhuur met chauffeur (0/10) werden niet gehaald.

Het aantal positieve controles (28% van de 11.000 aangevraagde) is zeer hoog, met een gemiddeld resultaat van 37% (idem 2022) op de 15.664 uitgevoerde controles; 53% in de horeca (idem in 2022), in de carwashsector (58% in 2022) en in de schoonheidssector (41% in 2022), 44% in de schoonmaaksector (45% in 2022), 41% in de verhuissector (40% in 2022) en 40% in de bouwsector (36% in 2022) en de beveiligingssector (28% in 2022).

Bovendien kan worden geconcludeerd dat de kwaliteit van de uitgevoerde controles opnieuw zeer hoog is. Dit kan onder meer worden verklaard door de goede verspreiding van informatie binnen de arrondissementele cellen over mogelijke inbreuken op de sociale wetgeving, de door het Meldpunt voor eerlijke concurrentie verzamelde informatie en het toenemende gebruik van datamining, waardoor de controles beter kunnen worden voorbereid en gericht worden uitgevoerd, steeds met het oog op een betere bestrijding van sociale fraude. Deze inspanning kan alleen worden voortgezet als het personeelsbestand en de materiële middelen van de inspectiediensten op het huidige niveau worden gehandhaafd en bij voorkeur worden opgevoerd.

Tabel 8 geeft een overzicht van de fraudegevoelige sectoren; de meerderheid van de inbreuken (cr kolom inbreuken en gemiddeld aantal: "alle materies" werden vastgesteld in de schoonheidsverzorging, met een gemiddelde van 0,96 (0,78 in 2022) vastgestelde overtredingen per inspectie, waaronder 0,76 overtredingen van zwartwerk (0,62 in 2022), gevolgd door de carwashsector, met een gemiddelde van 0,88 (0,98 in 2022) geconstateerde overtredingen per inspectie, waaronder 0,70 overtredingen van zwartwerk (0,78 in 2022), en de horeca, met een gemiddelde van 0,87 (0,88 in 2022) vastgestelde overtredingen per inspectie, waaronder 0,65 (0,66 in 2022) van zwartwerk).

Als we het percentage positieve controles vergelijken (opnieuw met betrekking tot sociale fraude, alle materies), staan de carwash-, schoonheids- en horecasector bovenaan de ranglijst, gevolgd door de schoonmaak-, verhuis-, bouw- en bewakingssector..

van